

صلاحیت‌های تدریس و یادگیری

اشاره

همهٔ معلمان کم و بیش از صلاحیت‌هایی حرفه‌ای برخوردارند؛ صلاحیت‌هایی که در طول خدمتشان ارتقا می‌یابد و معلم را در مواجهه با چالش‌های تدریس و یادگیری یاری می‌دهد. اما سؤال این است که معلمان تازه‌کار چگونه چنین صلاحیت‌هایی را کسب می‌کنند. آیا نظام آموزشی ما آن‌ها را با کسب حداقل شایستگی در فن تدریس، به کلاس درس می‌فرستد؟ در این مقاله کوتاه، به این موضوع نگاهی خواهیم داشت.

عنوان آن‌ها آزمون‌های کمترین صلاحیت است. برای مثال، این آزمون به ما می‌گوید مثلاً «مهندس عمران» باید چه حداقل‌های حرفه‌ای داشته باشد. این گروه آزمون‌ها را نمی‌توان در مورد معلمان به کار برد، زیرا این حرفه با سایر حرفه‌ها متفاوت است و مخاطبان آن نیز انتظارات متفاوتی دارند.

موضوع مهم در این بحث آماده کردن معلمان قبل از ورود به کلاس درس است. اگر معلمان را آمادهٔ ورود به شغل معلمی نکنیم نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم آن‌ها بتوانند باری از دوش نظام تربیتی بردارند. چه بسا خود مشکلات فراوانی به بار آورند. معلم باید مجهز به کلاس درس برود و خود را آماده کند تا با استفاده از آنچه به آن‌ها تجهیز شده، به آموزش بپردازد. این دیدگاه که هر فردی در هر موضوعی تخصص گرفت می‌تواند آن را آموزش

دنیلسون (۲۰۰۸) می‌گوید، معلم باید در حوزه‌های مرتبط با تعلیم و تربیت حداقل صلاحیت‌ها را داشته باشد و بتواند مستندات لازم برای ارزشیابی و پاسخگویی شغلی را ارائه کند. با این نوع نگاه به معلمی می‌توان انتظار داشت که هر نظام آموزشی قوی می‌تواند این صلاحیت‌ها را در افرادی که داوطلب ورود به حرفهٔ معلمی هستند ایجاد کند.

بسیاری از کسانی که در فرایند تدریس و یادگیری درگیر هستند موضوع تربیت معلمان را در صدر اهمیت قرار می‌دهند و معتقدند اگر فرایند تربیت معلم اصلاح شود می‌توان انتظار داشت که تغییر اساسی در نظام تربیتی رخ بدهد. در مقابل برخی با تمرکز بر موضوعات دیگر و بحث حداقل صلاحیت را مطرح می‌کنند. در برخی کشورها مانند آمریکا برای ورود افراد به حرفه‌های گوناگون آزمون‌هایی برگزار می‌شود که

همهٔ ما این عبارت را شنیده‌ایم که تربیت کار بسیار دشواری است. اما اگر کسی در مقام مربی قرار نگیرد، معنی این عبارت را نخواهید فهمید. بررسی متون حوزهٔ تعلیم و تربیت (قدیم و جدید) نشان می‌دهد که دانشمندان همگی بر پیچیدگی و دشواری تعلیم و تربیت تأکید داشته‌اند و جایگاهی ویژه برای نهاد تعلیم و تربیت و افراد درگیر در آن قائل شده‌اند. این نوع نگاه مستلزم توجه جدی‌تر به حرفهٔ معلمی است. اگر به اهداف تربیتی هر کشور نگاهی بیندازیم، می‌توانیم خطیر بودن مسئولیت کسانی را که به فرایند تدریس و یادگیری می‌پردازند حس کنیم. بنابراین، هر فردی نمی‌تواند در کسوت معلمی قرار گیرد.

فردی که به عنوان معلم به کلاس درس می‌رود، باید از حداقل‌هایی برخوردار باشد که ما در این جا آن‌ها را صلاحیت‌های آموختن می‌نامیم. همان طور که

دهد، منسوخ شده است. ما باید معلمان را به صلاحیت‌های حرفه‌ی معلمی مجهز کنیم تا بتوانند برنامه‌ی درسی را به خوبی اجرا کنند و به دانش‌آموزان یادگیری را بیاموزند. مراکز برای فرستادن معلم به مدارس تربیت معلم اقدام می‌کنند با چالش‌های مهمی مواجه‌اند که مهم‌ترین آن‌ها آماده‌سازی معلمان تازه کار در زمان محدود برای تدریس است. در بسیاری از کشورها کالج‌های تربیت معلم این وظیفه را به عهده دارند و نهایت تلاش خود را بر شبیه‌سازی موقعیت‌های تربیتی و پیش‌بینی مشکلات معلمان صرف می‌کنند. حال سؤال این است که چه صلاحیت‌هایی برای آموختن به دیگران و قرار گرفتن در کسوت معلمی ضروری هستند؟

دنیلسون (۲۰۰۸) می‌گوید معلمان در چهار حوزه باید صلاحیت داشته باشند:

۱. برنامه‌ریزی و آماده‌سازی؛
 ۲. کنترل محیط یادگیری؛
 ۳. آموزش؛
 ۴. عمل به مسئولیت‌های حرفه‌ای.
- هر یک از این حوزه‌ها خود زیربخش‌هایی دارند:
۱. برنامه‌ریزی و آماده‌سازی: دانش محتوایی؛ دانش تربیتی؛ دانش شناخت شاگردان؛ پیش‌بینی برونداهای آموزشی؛ پیش‌بینی منابع یادگیری؛ طراحی آموزشی؛ طراحی سنجش و ارزشیابی.
 ۲. کنترل محیط یادگیری: ایجاد محیط یادگیری پویا؛ تثبیت فرهنگ یادگیری؛

ما باید معلمان را به صلاحیت‌های حرفه‌ی معلمی مجهز کنیم تا بتوانند برنامه‌ی درسی را به خوبی اجرا کنند و به دانش‌آموزان یادگیری را بیاموزند

مدیریت رویه‌های کلاسی؛ مدیریت رفتار دانش‌آموزان؛ سازماندهی فضای فیزیکی. ۳. آموزش: ارتباط با دانش‌آموزان؛ استفاده و تسلط بر بحث و گفت‌وگو کلاسی؛ تشویق دانش‌آموزان به یادگیری؛ سنجش آموزش؛ انعطاف‌پذیری و پاسخگویی. ۴. عمل به مسئولیت‌های حرفه‌ای: بازخورد و واکنش به تدریس؛ ثبت مستندات حرفه‌ای لازم؛ ارتباط با والدین؛ فراهم کردن یک محیط یادگیری حرفه‌ای؛ فراهم کردن زمینه رشد حرفه‌ای سایر همکاران؛ تلاش برای بهبود مسئولیت‌های حرفه‌ای. با توجه به این موارد می‌توان گفت، معلم‌هایی که صلاحیت‌های حرفه‌ای بهتری دارند مجهزتر به کلاس درس می‌روند و می‌توان امیدوار بود بتوانند در ارائه وظایف خود موفق‌تر باشند. این وظیفه فقط به عهده مراکز تربیت معلم نیست و نظام آموزشی باید تمهیداتی بیندیشد تا معلمان تازه کار پس از ورود به مدرسه بتوانند از تجربه‌های سایر معلمان در مراکز تربیت معلم به مدیریت یادگیری بپردازند.

منبع

Danielson Charlotte (2008),
The Handbook for Enhancing
Professional Practice. ASCD.